

OSEBNI ZAIMKI V SLOVENŠČINI

V poglavjih o sklonih smo omenili, da sklonov ne poznajo samo samostalniki, ampak tudi pridevniki in zaimki. Zaimki so besede, ki nadomeščajo druge besede. V jeziku jih uporabljamo zelo pogosto, predvsem zato, da ne ponavljamo istih besed. Zaimke uvrščamo med samostalniške in pridevniške besede. V tem gradivu bomo predstavili najpogostejšo skupino zaimkov, to so osebni zaimki. Sodijo med samostalniške besede, kot pove že ime, pa zaznamujejo različne osebe. Poglejmo si nekaj primerov.

Vprašaj Tomaža. *On* zagotovo ve, kjer je tvoja torba.

Tam sta Petra in Andrej. Nisem *ju* videla že od poletja.

Jutri grem do babice. *Zanjo* imam posebno darilo.

V povedih so osebni zaimki obarvani modro. Kot vidiš, se tudi ti razlikujejo med seboj. Poznamo namreč tri oblike osebnih zaimkov – naglasno, naslonsko in navezno.

Najprej si poglejmo naglasno obliko zaimkov. Ker poznamo v slovenščini tri osebe, tri števila in šest sklonov, je zaimkov zelo veliko. V spodnji razpredelnici najdeš vse oblike osebnih zaimkov v imenovalniku.

	ednina	dvojina	množina
1. oseba	jaz	midva midve/medve	mi me
2. oseba	ti	vidva vidve/vedve	vi ve
3. oseba	on/ona/ono	onadva onidve/onedve	oni one

Kot vidiš, imajo osebni zaimki v dvojini in množini različne oblike za moški in ženski spol. Obliko za ženski spol uporabljamo samo takrat, ko so vse osebe, na katere se nanašamo, ženskega spola. Oblike za ženski spol imajo v dvojini dve možni varianti – midve/medve; vidve/vedve in onidve/onedve.

Zapomni si: osebne zaimke uporabljamo, ko se nanašamo na osebe. Poznamo naglasne, naslonske in navezne oblike osebnih zaimkov.

Kot smo že omenili, osebne zaimke tudi sklanjamo, saj sodijo med samostalniške besede. V spodnjih dveh razpredelnicah najdeš vse oblike zaimkov za **tretjo osebo ednine** (on) in **drugo osebo množine** (vi).

ednina		množina	
imenovalnik	on	imenovalnik	vi
rodilnik	njega	rodilnik	vas
dajalnik	njemu	dajalnik	vam
tožilnik	njega	tožilnik	vas
mestnik	(pri) njem	mestnik	(pri) vas
orodnik	(z) njim	orodnik	(z) vami

Zelo pozoren moraš biti na obliki za **dajalnik** in **mestnik** za **tretjo osebo ednine**, ki ju pogosto zamenjamo. V **dajalniku** ima zaimek **končno črko -u**, v **mestniku** pa **ne**.

Njemu sem dala darilo.

X Pri njemu še nisem bila.

Pri njem še nisem bila.

Problematična je tudi oblika za **tretjo osebo dvojine v mestniku**. Zelo pogosto se namreč zgodi, da obliko **njiju** zamenjamo z nestandardno obliko **njima**.

X Si že obiskala Petra in Tejo? Ne, pri njima še nisem bila.

Si že obiskala Petra in Tejo? Ne, pri njiju še nisem bila.

Pri prvi osebi dvojine pa sta možni dve varianti – tako **naju** kot **nama**.

Vsi sosedje so govorili o nama.

Vsi sosedje so govorili o naju.

Posebna oblika osebnega zaimka je **osebni povratni zaimek**. Uporablja se za **vse spole, števila in osebe**, posebnost pa je v tem, da **nima oblike za imenovalnik**. Pri uporabi osebnega povratnega zaimka moraš biti pazljiv – uporablja se samo takrat, ko sta **osebek** in **predmet ista oseba**. To pomeni, da se zaimek nanaša na **osebo v imenovalniku**. Poglejmo si nekaj primerov.

Jaz sebe najbolje poznam.

Mojca je napisala spis o sebi.

Tina in Peter sta sama **sebi** kupila čokolado.

V povedih so osebki obarvani oranžno. To so **osebe v imenovalniku**, s katerimi se nekaj dogaja oz. so **vršilci dejanja** ali **nosilci stanja**. Kot vidiš, se osebni povratni zaimki, obarvani modro, **nanašajo na isto osebo**, zato v teh primerih uporabimo obliko sebe/sebi ipd.

Zapomni si: osebni povratni zaimek uporabimo takrat, ko se zaimek nanaša na osebek oz. osebo v imenovalniku.

Kot smo omenili že na začetku, poznamo še dve skupini osebnih zaimkov: **naslonske** in **navezne**. Naslonske oblike so **krajše variante osebnih zaimkov**, ki jih uporabljamo v **rodilniku**, **dajalniku** in **tožilniku**. V teh treh sklonih načeloma vedno uporabimo krajšo, naslonsko obliko, **naglasno pa le takrat**, ko želimo osebo **posebej poudariti**. Poglejmo si razpredelnici za tretjo osebo ednine (on) in drugo osebo množine (vi) z naglasnimi in naslonskimi oblikami.

	ednina
imenovalnik	on
rodilnik	njega ga
dajalnik	njemu mu
tožilnik	njega ga
mestnik	(pri) njem
orodnik	(z) njim

	množina
imenovalnik	oni
rodilnik	njih jih
dajalnik	njim jim
tožilnik	njih jih
mestnik	(pri) njih
orodnik	(z) njimi

Naslonske oblike so v razpredelnicah odebeljene. Kadar ne želimo posebej poudariti osebe, vedno izberemo **naslonsko obliko zaimka**. Pozorni pa moramo biti na to, da se **besedni red pri naglasnih in naslonskih oblikah osebnih zaimkov spremeni**. Poglejmo si par primerov.

Mene kolesarjenje ne zanima.

*Kolesarjenje **me** ne zanima.*

Njega sem videla že včeraj.

*Videla sem **ga** že včeraj.*

Njih lahko pokličeš vsak dan ob 10. uri.

*Pokličeš **jih** lahko vsak dan ob 10. uri.*

Tretja skupina osebnih zaimkov so **navezne oblike**. To so posebne oblike zaimkov, ki jih uporabljamo samo v **tožilniku**, tvorimo pa jih tako, da združimo **predlog** in **naslonsko obliko osebnega zaimka**. Zelo pogosto se uporabljajo s predlogi **na, za, v, po** ipd. V teh primerih imamo dve možnosti – zapišemo lahko predlog in naglasno obliko ali navezno obliko. Pogosteje se uporabljajo **navezne oblike**, ki so tudi krajše. Poglejmo si nekaj primerov.

*Špela hodi v prvi razred osnovne šole, zato **ponjo** pride mama.*

*Špela hodi v prvi razred osnovne šole, zato **po njo** pride mama.*

*Babica, kaj imaš **zame**?*

*Babica, kaj imaš **za mene**?*

*Kovček je tako velik, da lahko **vanj** zložiš vse svoje obleke.*

*Kovček je tako velik, da lahko **v njega** zložiš vse svoje obleke.*

*Primož, zelo sem ponosna **nate**.*

*Primož, zelo sem ponosna **na tebe**.*

Redkeje se navezne oblike uporabljajo tudi pri drugih predlogih, na primer pri predlogih **čez, ob** in **nad**. Pozorni pa moramo biti na to, da **iz vseh predlogov ne moremo tvoriti naveznih oblik osebnih zaimkov**. Poglejmo si par primerov.

Pogledala je čezenj in videla čudovito pokrajino. (= čez njega)

Mačka se je stisnila obme. (= ob mene)

Soseda se je ustrašila roparja in nadenj poslala psa. (= nad njega)

X *Zelo rada bi prišla dote.*

→ *Zelo rada bi prišla **do tebe**.*

X *Včeraj sem bila prinj.*

→ *Včeraj sem bila **pri njem**.*

VAJE

Vstavi pravilno obliko osebnega zaimka.

Nisem _____ (vi) razumela, lahko ponovite?

Ali _____ (onidve) lahko pokličeš?

Kmalu bodo počitnice. Veselim se _____ (one).

Brez _____ (vidva) ne grem v trgovino.

Pri _____ (onadva) sem se vedno počutila kot doma.

Cel čas razmišljam o _____ (on).

Za _____ (onadva) pripravljamo presenečenje.

_____ (mi) zanima politika, _____ (ti) pa šport.

Kam si pospravila copate? Ne najdem _____ (oni).

Če potrebujeta pomoč, povejta, lahko _____ pomagam (vidva).

Tam sta Miha in Jure. Ali _____ boš vprašala, kdaj se začne pouk (onadva)?

Popravi napake.

Mama in oče sta najpomembnejši osebi. Brez njih me ne bi bilo na svetu.

Ne bom jo več poslušal, saj ves čas govori laži.

Najrajši je imela Petra in Andreja, pri njima se je vedno dobro počutila.

Petru je zelo pomembno, kaj si o njemu mislijo prijatelji.

Namesto predlogov in naglasnih oblik uporabi navezne oblike zaimkov.

Za njo pripravljamo presenečenje.

Kolo se je podrsalo ob njega in ga popraskalo.

Kako lepi čevlji! Koliko si plačal za njih?

Miha mi je zaupal, da se je zaljubil v njo.
